

Liverpool

De ultieme muziekstad
maakt zich op voor
het Songfestival

FOTO EPA

Toevluchtsoord

Cafés in Thailand hebben
borsjt op het menu voor
al die uitgeweken Russen

de Verdieping **6**

Schuldsanering

De schuldenaar
wordt te vaak gezien
als een zondaar

religie&filosofie **8**

Regenwoud

Biologen zijn dolblij
met de vondst van jonge
bloeiende brazieibomen

duurzaamheid&natuur **10**

Boekenprijs

Wint Anjet Daanje maandag
de Libris Literatuurprijs? En
wie zijn haar concurrenten?

cultuur&media **14**

Standbeeld van de 'Fab Four'. FOTO GETTY

De entertainmentsector is een essentieel onderdeel van de stad, daarom past het Songfestival zo goed in Liverpool, vinden kenners. FOTO ANP

Liverpool reportage

Het Eurovisie Songfestival gaat dinsdag in het Britse Liverpool van start. Een muzikale plek bij uitstek: stad van merseybeat en The Beatles, maar ook van post-punk en dance. Zonder de Ierse migratie was Liverpool nooit zo gaan swingen.

Stad vol muziek is op z'n mooist in de regen

Een van de muzikanten uit de merseybeat-periode in Liverpool was Billy Fury, die is vereeuwigd op de Albert Dock langs de Mersey. FOTO GETTY IMAGES

tekst **Niels Posthumus**

The Beatles, daar begint en eindigt alles mee in Liverpool. Dus ook het muzikale verhaal dat Peter Hooton (60) vertelt. Hij wijst naar het Liverpool Institute for Performing Arts (Lipa), net iets buiten het centrum. "Dat was vroeger de kunst-academie waar John Lennon naartoe ging en matige cijfers haalde. Want hij had helemaal geen academische ambities. Hij wilde een rockster worden."

Hooton was zelf, eind jaren tachtig en begin jaar negentig, ook een succesvol muzikant. Hij is de zanger van The Farm. Met een mix van rock en dance scoorde die popgroep uit Liverpool meerdere hits. Succesalbum *Spartacus* schopte het in 1990 zelfs tot nummer-1 in de Britse hitlijsten. De bekendste single van die plaat, *All Together Now*, piekte in Nederland op de zevende plek van de top-40.

Naast het Lipa staat het monument 'A Case History': een cirkel van gebeeldhouwde koffers met erop de namen van bekende ex-inwoners van Liverpool. Onder hen ook die van The Beatles. Hooton is in het midden van de cirkel gaan staan. "Dit monument is een ode aan het

feit dat Liverpool altijd een havenstad is geweest", zegt hij. "Een stad van migratie. Halverwege de negentiende eeuw kwam 22 procent van alle inwoners in de stad uit Ierland. En ook wonden er veel migranten uit Wales."

Als Hooton even later langs het vroegere studentenhuus en de buurt-kroeg van Lennon loopt, legt hij uit dat die migratiehistorie Liverpool tot zo'n wereldberoemde muziekstad heeft gemaakt. "Voor de Welsh en zeker ook voor Ieren is het altijd gebruikelijk geweest om te zingen in de pub. Muziek voelt daardoor als iets natuurlijks in Liverpool. Tijdens mijn jeugd verzamelden mijn ooms en tantes zich zelfs na het sluiten van de kroeg nog altijd ergens om samen te zingen. Dat was traditie."

Schatrijk

Een passender plek voor het Eurovisie Songfestival is dus nauwelijks denkbaar. Van 9 tot 13 mei staat Liverpool volledig in het teken daarvan. Als vanouds, zou je kunnen zeggen. Want de entertainmentsector is altijd een essentieel onderdeel geweest van de stad, zegt Michael Jones. Hij is docent muziekindustrie aan de Universiteit van Liverpool. Als belangrijkste havenstad van het Britse rijk was Liverpool in de negentiende eeuw schatrijk. En het wemelde er van de bootpassagiers en scheepslui die vermaakt wilden worden. "In de negentiende eeuw telde Liverpool 22 muziekzalen", zegt Jones. "En nog veel meer pubs. Plus het oudste Britse symfonieorkest. Het was een zeer bruisende stad." In aanloop naar de Tweede We-

reldoorlog zette echter het verval in. Het Britse koloniale rijk begon te krimpen, waardoor de havenstad minder belangrijk werd. Tijdens de oorlog werd Liverpool ook nog gebombardeerd. Wat overleef was een rauwe, juist arme stad. Maar een diepgewortelde muziekcultuur laat zich niet zomaar veranderen. Begin jaren zestig ontstond tussen de nasmeulende puinhopen van de oorlog de merseybeat, die al snel een wereldberoemde muziekstijl zou worden.

The Cavern Club in Mathew Street was het centrum daarvan: de plek waar The Beatles in hun beginperiode 292 keer optraden. Hooton laat zien waar tot de sluiting in 1973 de ingang was. Uit alle hoeken vliegen Beatles-hits door de lucht. Mathew Street is inmiddels de belangrijkste toeristische trekpleister van Liverpool en zit vol kroegen met Beatles-gerelateerde namen als Sgt Peppers en Rubber Soul. Er is zelfs een replica van The Cavern geopend. Meteen om de hoek staat bovendien een standbeeld van Brian Epstein. Hij was niet alleen de manager van

The Beatles, maar ook de eigenaar van de ooit daar gevestigde platenzaak Nems. Die winkel speelde een cruciale rol in de ontwikkeling van de muzieksceïne in Liverpool in de jaren vijftig en zestig. Epstein wist platen uit de Verenigde Staten te importeren die elders in Groot-Brittannië niet te krijgen waren.

Twee kroegen zijn er al sinds de jaren zestig in Mathew Street, en één ervan heet The Grapes. Schrijver Jeff Young (65) zit er in een hoekje aan een tafel. "Dit was ooit de eerste pub waar ik kwam", zegt hij. "Maar het lijkt hier in niets meer op toen." Ook The Grapes is inmiddels een populaire toeristische attractie geworden. Iedereen wil zien waar de vier Beatles na hun optredens in The Cavern vroeger kwamen drinken. Want in The Cavern zelf mocht geen alcohol worden geschonken.

Young was toen nog te jong. Hij stapte er pas halverwege de jaren zeventig naar binnen. The Beatles hadden Liverpool al lang verlaten. Net als alle andere merseybeat-artisten. Het immense succes van zijn muziekscene beroofde Liverpool iro-

Begin jaren zeventig was de stad een gevaarlijke en troosteloze plek

Muurkunst in Liverpool, gemaakt door de Oekraïense artiest Somari en de Britse Neil Keating. Liverpool organiseert het Songfestival dit jaar omdat het in Oekraïne niet kan. FOTO AFP

nisch genoeg binnen een paar jaar van al zijn muzikale talent. Iedereen vertrok naar Londen. Daar was het geld. De muzikanten volgden de middenklasse, die door het verval van de haven ook steeds minder in Liverpool te zoeken had. Mathew Street werd een verlaten plek, vol lege en verwaarloosde panden. Alleen The Grapes en The White Star bleven.

Tussen 1960 en 1980 verloor Liverpool een derde van zijn inwoners. Begin jaren zeventig was de stad een gevaarlijke en troosteloze plek. Maar Young zag in die chaotische, met zichzelf worstelende plek juist een 'collage van opwindende dissonantie', zo schrijft hij in zijn veelgeprezen boek *Ghost Town*. Ook in verval kan een vreemd soort schoonheid schuilen. "Liverpool was altijd mooi-er in de regen."

Muzikale renaissance

Wat Young in de jaren zeventig vooral in de verlaten en vergeten Mathew Street aantrok, was de komst van de Liverpool School of Language, Music, Dream & Pun. Dat was een kunstcentrum voor de toen opkomende tegencultuur en punk. Het bracht weer wat leven in het afgetakelde deel van de stad. En niet lang erna opende, pal tegenover de plek waar eerder The Cavern had gezeten, nachtclub Eric's. Punkbands als de Ramones, Buzzcocks, Talking Heads en The Clash traden daar op.

Terwijl in The Grapes het nummer *Help* van The Beatles uit de speakers schalt, vertelt Young over de 'muzikale renaissance' die 'The School' en Eric's in Liverpool tweegbrachten. Want de punkbands moesten weliswaar van buiten de stad komen, veel jongeren die de concerten bezochten begonnen al snel de vele post-punk bands te vormen waarmee Liverpool zich voor de tweede keer muzikaal op de kaart

'Deze stad heeft Europa nooit zijn rug toegekeerd'

Het Eurovisie Songfestival had in geen andere Britse stad gehouden mogen worden dan Liverpool, vindt docent Muziekindustrie Michael Jones van de Universiteit van Liverpool. Niet alleen vanwege de **ongekend rijke muziekhistorie** van de stad, maar ook omdat het internationale evenement perfect past bij Liverpool's historie van de havenstad. "Veel plekken in Groot-Brittannië zijn vooral naar binnen gericht", legt hij uit. "Kijk maar naar de brexit. **Liverpool heeft zijn blik juist altijd naar de rest van de wereld geopend.**" In Liverpool stemde dan ook een meerderheid tegen de uittreding van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie. "Deze stad heeft Europa nooit zijn rug toegekeerd."

Het enthousiasme over het Eurovisie Songfestival is bovendien enorm in de stad. Op de 500 vacatures voor vrijwilligers reageerden bijvoorbeeld maar liefst 2500 inwoners. Liverpool verwacht tijdens het festival 100.000 bezoekers. Circa 160 miljoen mensen zullen er op televisie naar kijken. Het VK, en daarmee Liverpool, organiseert het Eurovisie Songfestival in plaats van **Oekraïne**. Dat land won vorig jaar, maar kon door de oorlog in het land de organisatie nu niet op zich nemen.

Een bord aan de muur toonde het aantal keer dat die legendarische Lennon er tegen de stenen had gepist

zou zetten: Frankie Goes To Hollywood, Echo & the Bunnymen, The Teardrop Explodes.

De meeste van die bands, en zeker ook hun fans, zetten zich aanvankelijk af tegen The Beatles. De Fab Four vormden het verleden, het ging om de toekomst. Bij 'The School' in Mathew Street hing men volgens Young zelfs voor de gein een 'gedenkbordje' op aan de muur met daarop lekker cynisch het aantal keren dat die zo legendarische John Lennon er tegen de stenen zou hebben gepist.

Ook The Farm was een product van Liverpool's muzikale renaissance. Zanger Hooton loopt door de stad en wijst de locaties aan van alle fameuze podia van weleer: Swinging Apple, Warehouse, Picket, Zanzibar Club. Afgezien van die laatste zijn ze allemaal gesloten nu: van slijtage uit elkaar gevallen of letterlijk in rook opgegaan. Hooton: "Er brak nogal eens brand uit in de clubsceïne." En daar komt bij dat dance het stokje vanaf de jaren negentig langzaam begon over te nemen van de gitaarbands.

Praktisch geen enkele club in het VK speelde daarin een grotere rol dan Cream in Liverpool. Nadat de Britse regering het steeds populairder wordende fenomeen raves begin jaren negentig verbood, gingen jongeren op zoek naar meer gevestigde plekken om massaal te kunnen dansen. Cream groeide uit tot een van de toonaangevende clubs. Toch is een graffitijschildering op wat ooit de achtermuur van de megadiscotheek was, het enige wat Hooton er van kan laten zien. Het pand is gesloopt.

Liverpool klom in die tijd ook heel voorzichtig omhoog uit het diepe economische dal waarin de stad in de decennia ervoor was geraakt. Zeker na de eeuwwisseling kreeg zij weer iets van kleur op de wangen. Al verdwenen na de rockpodia ook

steeds meer andere plekken voor live optredens. Een gevolg van het feit dat muziek zich steeds meer richting het internet verplaatste.

The Farm hield er in 1996 mee op, om in 2004 weer bij elkaar te komen. Hooton vertelt dat zijn muzikale inspiratie vooral The Clash was. Maar van een afkeer van The Beatles is bij hem geen sprake. Integendeel, hij zet zich al jaren in voor de bescherming van het Fab Four-erfgoed in de stad. En hij geeft graag muzikale rondleidingen door de stad: klein speakertje in zijn jaszak, zodat hij meteen bij elke plek waar hij stopt voor een anekdote het bijbehorende nummer kan laten horen.

Schaduw

Ook meer in het algemeen lijkt Liverpool de afgelopen twintig jaar zijn vier beroemdste muzikanten eindelijk écht in de armen te sluiten. De schaduw die het nu eenmaal nooit te evenaren succes van The Beatles over de havenstad wierp, blijkt toch niet zo donker als de punkers en post-punkers in de jaren zeventig en tachtig dachten. Want Young mag het massatoerisme in Mathew Street aan tafel in The Grapes dan zuchtend de 'Disneyficatie' van Liverpool noemen, ook hij geeft toe dat de wederopstanding van zijn stad grotendeels aan Beatles-toerisme te danken is. "Vroeger ging niemand op vakantie naar Liverpool, nu kun je nergens in de stad nog een lege hotelkamer vinden."

Hooton grijnst aan het einde van zijn rondleiding. "Laten we dus maar blij zijn met al die Ierse immigratie in Liverpool, waarover ik het eerder had. Want ene John, Paul én George, ze hadden alle drie Ierse roots." Hij wil maar zeggen: zonder culturele melting pot was datgene waarmee tegenwoordig alles in Liverpool be- ging en eindigt er nooit geweest. Zonder migratie geen The Beatles.

Vroeger ging niemand op vakantie naar Liverpool, door het Beatles-toerisme zijn hotelkamers volgeboekt